

Udskriftsdato: 15. december 2025

CIR1H nr 11584 af 13/08/2015 (Gældende)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Betinget dom med vilkår om behandling af personer der har begået visse seksualforbrydelser

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 5414

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Betinget dom med vilkår om behandling af personer der har begået visse seksualforbrydelser

Revideret 7. juli 2015

1. Overblik og tjekliste

Politiet skal under efterforskningen:

- orientere en sigtet, der skønnes omfattet af ordningen, om muligheden for en betinget dom med behandling, se pkt. 2.1.
- afhøre den sigtede om dennes holdning til at gennemføre de vilkår, der i givet fald kan blive knyttet til en betinget dom med behandling, se pkt. 2.1.
- gøre den sigtede bekendt med, at der er mulighed for at drøfte indholdet af en betinget dom med vilkår om behandling med en ansat fra en af de tre behandlingsinstitutioner, se pkt. 2.1.
- skrive en politirapport om, at sigtede er blevet vejledt om ordningen, og om hvorvidt sigtede er indstillet på at indgå i ordningen, se pkt. 2.1.

Anklagemyndigheden skal under sagens forberedelse:

- rette henvendelse til kriminalforsorgen, der herefter tager initiativ til, at sagen behandles i visitationsudvalget, hvis sigtede ønsker at indgå i ordningen, se pkt. 3.1.
- indhente en personundersøgelse fra kriminalforsorgen og iværksætte en ambulant mentalundersøgelse, se pkt. 3.1.
- videresende mentalerklæringen til kriminalforsorgen, se pkt. 3.1.

Anklagemyndigheden skal ved vilkårsovertrædelser:

- indbringe sagen hurtigst muligt for retten, se pkt. 6.1.

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

2.1. Orientering af sigtede

Sager mod personer, der har begået seksualforbrydelser, uden at forholdet omfatter vold eller tvang, kan i nogle tilfælde afgøres med en betinget dom med vilkår om behandling som alternativ til frihedsstraf. Se nærmere om ordningen pkt. 4.1.

Politiet skal så vidt muligt allerede under sagens efterforskning orientere en sigtet, der skønnes omfattet af ordningen, om muligheden for en betinget dom med behandling som alternativ til frihedsstraf.

Politiet skal endvidere afhøre den pågældende om dennes holdning til at gennemføre de vilkår, der i givet fald kan blive knyttet til en betinget dom, se pkt. 4.2. Direktoratet for Kriminalforsorgen har udarbejdet en folder om ordningen, der kan udleveres til den sigtede. Se folderen ”Sexologisk behandling – en mulighed for afsonere, der er dømt for seksualforbrydelse” på www.kriminalforsorgen.dk under statistik og publikationer/udgivelser/brochurer.

Politiet skal herudover i forbindelse med afhøringen gøre sigtede bekendt med, at der er mulighed for at drøfte indholdet af en sådan betinget dom med en ansat fra en af de tre behandlingsinstitutioner, som

indgår i ordningen, eller med en repræsentant fra kriminalforsorgen, se pkt. 4.2. Såfremt sigtede ønsker en sådan samtale, skal politiet/anklagemyndigheden rette henvendelse herom til en af behandlingsinstitutionerne eller kriminalforsorgen.

Orienteringen om ordningen kan f.eks. ske under en politiafhøring eller i retten i et retsmøde om fristforlængelse. Det skal fremgå af en politirapport (eller retsbog), at sigtede er blevet vejledt om ordningen, og hvorvidt den pågældende er indstillet på at indgå i ordningen.

3. Forberedelse

Hvis sigtede ønsker at indgå i ordningen med anvendelse af betinget dom med vilkår om behandling som alternativ til frihedsstraf, skal anklagemyndigheden rette henvendelse til kriminalforsorgen, der herefter tager initiativ til, at sagen behandles i visitationsudvalget, se pkt. 3.1.

Hvis sigtede ikke ønsker at deltage i ordningen, skal der ikke indhentes en personundersøgelse eller mentalundersøgelse, medmindre det skal ske af andre årsager, se i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Psykisk afvigende kriminelle og personer omfattet af straffelovens § 70, pkt. 5.5., om støtte og bistand til forurettede og se i rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Personundersøgelser ved kriminalforsorgen.

3.1. Indhentelse af personundersøgelse og mentalundersøgelse

Hvis sigtede ønsker at indgå i ordningen med behandling som alternativ til frihedsstraf, skal der hurtigst muligt indhentes en personundersøgelse fra kriminalforsorgen og iværksættes en ambulant mentalundersøgelse. Undersøgelserne bør så vidt muligt udfærdiges sideløbende.

Kan mentalundersøgelsen ikke iværksættes i den ordning, der normalt benyttes i politikredsen, kan undersøgelsen iværksættes ved henholdsvis Retspsykiatrisk Afdeling på Middelfart Sygehus, Retspsykiatrisk Hospital i Århus eller Retspsykiatrisk Klinik i København. Der vil normalt ikke være behov for at forelægge mentalundersøgelsen for Retslægerådet.

For nærmere vejledning om den praktiske iværksættelse af en mentalundersøgelse se i rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Psykisk afvigende kriminelle og personer omfattet af straffelovens § 70,

Når mentalundersøgelsen er foretaget, skal anklagemyndigheden sende erklæringen til kriminalforsorgen, der straks videresender mentalerklæringen og personundersøgelsen til formanden for visitationsudvalget. Formanden indkalder herefter visitationsudvalgets medlemmer.

Visitationsudvalget består af repræsentanter fra de tre behandlingsinstitutioner, der deltager i ordningen, kriminalforsorgen og en repræsentant fra sigtedes hjemkommune.

4. Jura

Det var i forarbejderne forudsat, at der skulle iværksættes en forsøgsordning med behandling af personer, der havde begået visse seksualforbrydelser (navnlig incest), som alternativ til frihedsstraf, se lov nr. 274 af 15. april 1997 (L 12 af 2. oktober 1996, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.5.3.). Ordningen blev gennemført på grundlag af de gældende regler i straffeloven om betingede domme.

Forsøgsordningen blev senere gjort permanent ved finanslovsaftalen for 2001.

4.1. Hvem er omfattet af ordningen med behandling af personer som alternativ til frihedsstraf

Ordningen omfatter personer, der har begået incestkriminalitet eller visse andre seksualforbrydelser. Det er dog et krav, at forholdet ikke omfatter vold eller ulovlig tvang.

Ordningen forudsættes i almindelighed at komme på tale som alternativ til ubetinget frihedsstraf fra 4-6 måneder og op til omkring 1 år og 6 måneder, jf. L 12 af 2. oktober 1996, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.5.3.

De forbrydelser, der kan indgå i ordningen, er:

- Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med et biologisk barn eller adoptivbarn, jf. straffelovens § 210 (børnebørn og oldebørn er også omfattet).
- Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med et stedbarn, plejebarn eller et barn betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse, jf. straffelovens § 223, stk. 1, og § 225, jf. § 223, stk. 1.
- Grovere former for blufærdighedskrænkelser, jf. straffelovens § 232.
- Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med en person, der er optaget i en af Kriminalforsorgens institutioner, jf. straffelovens § 219, nr. 1, og § 225, jf. § 219, nr. 1.
- Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med en person, der er optaget i en døgninstitution eller opholdssted for børn og unge, på en psykiatrisk afdeling eller døgninstitution for personer med vidtgående psykiske handicap eller lignende institution, jf. straffelovens § 219, nr. 3, og § 225, jf. § 219, nr. 3.

Dette fremgår af L 12 af 2. oktober 1996, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.5.3.

Det fremgår i øvrigt af forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013, at følgende forbrydelser også er omfattet af ordningen:

- Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med et barn under 15 år, jf. straffelovens § 222, stk. 1, og § 225, jf. § 222, stk. 1.
- Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med et barn under 12 år, jf. straffelovens § 216, stk. 2, og § 225, jf. § 216, stk. 2.

Se nærmere herom betænkning nr. 1534/2012, pkt. 5.5.1., og L 141 af 6. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 8.

Ved ændringen af straffelovens kapitel 24 (lov nr. 633 af 12. juni 2013) blev der indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 219, nr. 2, hvorefter ansatte ved politiet, som har samleje med en person, der er frihedsberøvet og i politiets varetægt, straffes med fængsel indtil 4 år, jf. L 141 af 6. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 12. Der er ikke i forarbejderne til loven taget stilling til, hvorvidt sager om overtrædelse af § 219, nr. 2, kan afgøres med en betinget dom med vilkår om behandling som alternativ til frihedsstraf. Henset til karakteren af overtrædelsen er det Rigsadvokatens opfattelse, at sager om overtrædelse af § 219, nr. 2, må antages at være omfattet af ordningen.

Straffelovrådet har foreslået, at ordningen udvides til sager om overtrædelse af straffelovens § 235 (udbredelse og besiddelse af børnepornografi), se betænkning nr. 1534/2012, pkt. 5.5.3. Justitsministeriet fandt det imidlertid ikke muligt at udvide ordningen i forbindelse med lovændringen i 2013, idet man

ville afvente resultaterne af et igangsat forskningsprojekt om behandling af seksualforbrydere, jf. forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (L 141 af 6. februar 2013, de almindelige bemærkninger, pkt. 8.2.6.).

4.2. Indholdet af den betingede dom - behandlingsforløbet

Hvis visitationsudvalget vurderer, at sigtede kan indgå i ordningen med betinget dom med vilkår om behandling, udarbejder udvalget en indstilling til brug for rettens behandling af straffesagen. Indstillingen skal indeholde en individuel behandlingsplan.

I den betingede dom med vilkår om behandling skal længden af behandlingsperioden fastsættes. Et behandlingsforløb forudsættes at vare mindst to år og at bestå af tre faser:

- Et indledende ophold af 3-6 måneders varighed i en af kriminalforsorgens pensioner eller eventuelt en regional eller kommunal institution. Ved en kombinationsdom erstattes institutionsopholdet af et fængselsophold, hvor den ubetingede del af straffen afsones. I denne periode iværksættes behandlingen.
- Ambulant behandling i ca. 1 år på en af behandlingsinstitutionerne.
- Tilsyn af kriminalforsorgen i yderligere et halvt år eventuelt med vilkår om behandling, hvis kriminalforsorgen bestemmer det.

Behandlingen varetages af sexologisk specialkyndige og finder sted på én af de tre behandlingsinstitutioner, der deltager i ordningen, nemlig Sexologisk Klinik på Rigshospitalet, Retspsykiatrisk Afdeling på Psykiatrisk Hospital i Århus eller Retspsykiatrisk afsnit på Middelfart Sygehus i samarbejde med Psykoterapeutisk Afdeling på Odense Universitetshospital.

Ophold i kriminalforsorgens institutioner i fase 1 kan ske på ”almindelige vilkår” eller ”fængselsvilkår”. De såkaldte ”fængselsvilkår” begrænser den dømtes færden på samme måde som i et åbent fængsel. Det indebærer, at den dømte skal opholde sig på pensionen bortset fra aftalt fravær, hvilket kan begrænse sig til enkelte udgange, f.eks. til behandling. Den dømte kan efter en konkret vurdering få frigang til uddannelse eller arbejde. Det forudsættes, at det indledende ophold af 3-6 måneders varighed på en pension under kriminalforsorgen som udgangspunkt sker på ”fængselsvilkår”, jf. lovforslag nr. L 12 af 2. oktober 1996, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.5.3.2.

5. Straf og andre retsfølger

En betinget dom med vilkår om behandling forudsætter, at visitationsudvalget efter en individuel vurdering finder sigtede egnet og motiveret til at indgå i et behandlingsforløb. Visitationsudvalget foretager denne vurdering på baggrund af en personundersøgelse og en mentalundersøgelse.

Hvis visitationsudvalget finder sigtede egnet og motiveret, og kriminalitetskravene i øvrigt er opfyldt, jf. pkt. 4.1., skal anklagemyndigheden nedlægge påstand om en betinget dom med vilkår om psykiatrisk-sexologisk behandling, jf. straffelovens § 57, stk. 1, 2. pkt., hvorefter der kan fastsættes vilkår om ophold i egnet hjem eller institution (nr. 2) eller om psykiatrisk behandling (nr. 5).

En betinget dom med vilkår om behandling skal endvidere betinges af, at den domfældte ikke begår strafbart forhold i prøvetiden, jf. straffelovens § 56, stk. 3.

Der bør endvidere fastsættes vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen, jf. straffelovens § 57, stk. 1, 1. pkt.

Herudover skal længden af behandlingsperioden fastsættes. Et behandlingsforløb forudsættes at være mindst to år, jf. pkt. 4.2.

Ud over vilkår skal der også fastsættes prøvetid og tilsynstid i den betingede dom. Både prøve- og tilsynstid skal fastsættes til en periode svarende til varigheden af det tilbudte behandlingsprogram, jf. lov nr. 274 af 15. april 1997 (L 12 af 2. oktober 1996, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.5.3.2). Hvis det skønnes formålstjenligt, kan prøve- og tilsynstid fastsættes til en længere periode, dog højst 3 år i alt.

6. Efter dom

6.1. Overtrædelse af vilkår

Overtrædelse af vilkår skal hurtigst muligt indbringes for retten.

Anklagemyndigheden skal ved sagens fremsendelse til retten anmode om særlig hurtig berømmelse.

Det er forudsat i forarbejderne, at der reageres hurtigt og mærkbart på overtrædelser af vilkår, jf. lov nr. 274 af 15. april 1997 (L 12 af 2. oktober 1996, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.5.3.2).

6.2. Domme til Vidensbasen

Det skal overvejes, om dommen er egnet til at indgå i anklagemyndighedens Vidensbase.

En dom kan være egnet til Vidensbasen, hvis den belyser straffniveauet eller praksis for inden for et sagsområde, eller hvis dommen belyser problemstillinger af generel/principiel betydning for retstilstanden. Samtidig kan en dom være egnet, hvis den vedrører et område, som ikke allerede er dækket på Vidensbasen.

Kun endelige domme må indsendes til Vidensbasen.

Skemaer til indsendelse af domme til Vidensbasen findes i Vidensbasen på AnklagerNet.

7. Love og forarbejder

Straffeloven - seneste hovedlov

- Lovbekendtgørelse nr. 1028 af 22. august 2013 – Straffeloven

Retsplejeloven – seneste hovedlov

- Lovbekendtgørelse nr. 1139 af 24. september 2013 – Retsplejeloven

Relevante forarbejder

- Lov nr. 633 af 12. juni 2013 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v.
 - L 141 af 6. februar 2013 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v.

- Straffelovrådets betænkning nr. 1534/2012 om seksualforbrydelser
- Lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven
 - L 118 af 26. februar 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven
- Lov nr. 274 af 15. april 1997 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg m.v.
 - L 12 af 2. oktober 1996 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg m.v.

Folder

- Kriminalforsorgens folder ”Sexologisk behandling – en mulighed for afsonere, der er dømt for seksualforbrydelse” fra www.kriminalforsorgen.dk under statistik og publikationer/udgivelser/brochurer

Rigsadvokaturen, den 13. august 2015

RIGSADVOKATEN

/ Rigsadvokaten